

UZASADNIENIE

W dniu 16 stycznia 2015 roku powódka K. P. złożyła pozew przeciwko M. J. o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu na powódkę prawa własności nieruchomości położonej w B., dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...) przez Sąd Rejonowy w Kutnie, udziału wynoszącego 1/2 część w prawie własności nieruchomości położonej w B., dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...) przez Sąd Rejonowy w Kutnie oraz udziału wynoszącego 1/2 w prawie własności nieruchomości położonej w S., dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...) przez Sąd Rejonowy w Kutnie. Powódka podała, że jej roszczenie wynika z odwołania pismem z dnia 17 grudnia 2014 r. darowizny dokonanej na rzecz pozwanej w dniu 27 stycznia 2000 r. Ponieważ przedmiot darowizny składał się z działek wchodzących w skład majątku osobistego powódki oraz z działek objętych wspólnością ustawową powódki i jej męża F. P., który nie złożył oświadczenia o odwołaniu darowizny, to w przypadku ostatnio wymienionych działek żądanie pozwu dotyczy udziału wynoszącego 1/2 części w prawie ich własności. Powódka podała, że w okresie od 17 grudnia 2003 r. do 17 grudnia 2014 r. pozwana życzyła jej śmierci, straszyla ją „mafią”, groziła powódce pozbawieniem życia i wyrzuceniem z domu „pod most”, znieważała powódkę, w tym słowami wulgarnymi, odmówiła powódce pomocy po urazie stawu biodrowego i kolana, nie płaciła należności za ogrzewanie i energię elektryczną w domu, w którym zamieszkuje powódka korzystając ze służebności, żądała od powódki zapłaty za korzystanie z domu. W ocenie powódki w/w zachowania stanowią przejawy rażącej niewdzięczności w rozumieniu przepisu art. 898 par. 1 KC i uzasadniały odwołanie darowizny.(pозew k. 2-6)

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa i obciążenie powódki kosztami postępowania sądowego. Pozwana zaprzeczyła, jakoby dopuściła się rażącej niewdzięczności wobec powódki, zaprzeczyła twierdzeniom zawartym w pozwie. Podniosła, że łoży na utrzymanie domu – regulowała rachunki za energię elektryczną, które były wystawiane na powódkę, a także w miarę swoich możliwości pożyczala powódce pieniądze. Pozwana zaprzeczyła aby dopuściła się zachowań opisanych w oświadczeniu o odwołaniu darowizny i pozwie. Podniosła, że to ona jest obiektem pomówień i wyzwisk ze strony matki, że matka kontroluje ją, stara się sterować jej życiem, ubliża jej w obecności osób trzecich (odpowieź na pozew –k.40-45)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Umową darowizny sporządzoną w formie aktu notarialnego dnia 27 stycznia 2000 r. F. i K. małżonkowie P. darowali swojej córce M. P. (obecnie J.) własność gospodarstwa rolnego, w tym nieruchomości, dla których w Sądzie Rejonowym w Kutnie są urządzone księgi wieczyste o numerach: (...), (...), (...). Na nieruchomości będącej przedmiotem darowizny posadowione były: dom piętrowy, murowany sześćcioizbowy kryty papą, budynek inwentarsko – magazynowy kryty papą, dom drewniany, obora i stodoła przeznaczona do remontu. Pozwana ustanowiła nieodpłatnie na rzecz darczyńców na nieruchomości objętej księgą wieczystą nr (...) położonej we wsi B. dożywotnią służebność osobistą polegającą na prawie nieodpłatnego korzystania z ogrzanego i oświetlonego parteru w piętrowym murowanym budynku mieszkalnym. (akt notarialny –umowa darowizny k.9-10 odwrót, odpisy z ksiąg wieczystych –k.14-17 odwrót)

Część gospodarstwa w postaci gruntów rolnych o pow. 5 ha pozwana przekazała następnie umową darowizny swojej siostrze D. J.. (okoliczność bezsporna)

Część gospodarstwa rolnego otrzymanego w drodze darowizny od rodziców pozwana podzieliła na działki budowlane, a następnie sprzedała je. (okoliczność bezsporna, akty notarialne –k.148-194)

Powódka od momentu dokonania darowizny do chwili obecnej zajmuje z mężem parter budynku mieszkalnego (2 pokoje, kuchnię i łazienkę) w B.. Pozwana zajmowała jeden pokój, kuchnię i łazienkę na piętrze budynku, drugi pokój na piętrze zajmuje 45- letni brat pozwanej i syn powódki A.. Pozwana w trakcie postępowania sądowego wszczętego przez powódkę i F. P. w 2008 r. o zwrot przedmiotu darowizny, wyprowadziła się z rodzinnego domu, stanowiącego

jej własność. Obecnie w domu mieszkają powódka z mężem i synem A., który jest niepełnosprawny. Pozwana mieszka w S., w odległości około 2 km od B.. (okoliczności bezsporne)

Pozwana wyprowadziła się ponieważ powódka ingerowała w jej życie osobiste i w jej sprawy finansowe. (zeznania pozwanej M. J. –k.230, czas nagrania 01:34:26)

Powódka ma czworo dzieci: G., D., A. i M. (pозwaną), która jest najmłodszym dzieckiem powódki. (okoliczności bezsporne)

Powództwo o zwrot przedmiotu darowizny wytoczone przeciwko pozwanej przez K. P. i F. P. w 2008 r. zostało prawomocnie oddalone. Na rzecz M. J. zostały zasądzone od powodów koszty procesu w kwocie 7.253 zł za I instancję. (wyrok –k.345, załączone akta I C 924/08)

Po pierwszej sprawie o zwrot przedmiotu darowizny początkowo nie było konfliktów między stronami. (zeznania świadka I. C. –k.124 odwrót, czas nagrania 01:35:12)

Relacje stron pogorszyły się w 2013 r. (zeznania powódki K. P. –k.229 odwrót, czas nagrania 01:10:39)

W późniejszym czasie takie konflikty się zdarzały, powódka z pozwaną obrażały się wzajemnie i używały wobec siebie słów wulgarnych. (zeznania świadka G. P. – k.125, czas nagrania 01:49:00, 02:26:16)

Pozwana w latach 2013-2014 nie dawała rodzicom pieniędzy na opłaty za media. W 2013 r. pozwana kupiła piec centralnego ogrzewania za 2.800 zł. Koszty montażu pieca ponieśli małżonkowie P. oraz ich syn G.. Piec ten jest użytkowany przez powódkę do chwili obecnej.(zeznania świadka G. P. – k.125, czas nagrania 01:56:36, zeznania powódki K. P. –k.229 odwrót, czas nagrania 00:58:17)

Pozwana nie domagała się od rodziców zwrotu kosztów procesu zasądzonych na jej rzecz w poprzedniej sprawie, powiedziała rodzicom, żeby przeznaczyci te pieniądze na opłacenie mediów w domu. Pozwana dawała rodzicom wiklinę na opał. (zeznania pozwanej M. J. –k.230 odwrót, czas nagrania 01:47:32-01:57:38)

Powódka prowadzi działalność gospodarczą w pomieszczeniach stanowiących własność pozwanej na nieruchomości w B.: produkcję peletu, siatki ocynkowanej i działalność ślusarską. W domu jest jeden licznik elektryczny, rachunki obejmują też prąd zużyty przy działalności gospodarczej. (zeznania świadka G. P. – k.125, czas nagrania 02:14:58)

Pozwana nie wyraziła zgody na prowadzenie przez powódkę działalności gospodarczej na nieruchomości w B.. Powódka nie zwracała się do pozwanej o taką zgodę. Pozwana wyraziła zgodę na wykorzystanie nieruchomości w B. 5a do realizacji umowy dzierżawy nieruchomości z dnia 23 lipca 2012 r. zawartej przez G. P. i G. J. a (...) sp. z o.o. w Ł.. (pisemne oświadczenie pozwanej –k.139, umowa dzierżawy nieruchomości –k.140-142, zeznania pozwanej M. J. – k.230, czas nagrania 01:34:26-01:39:50)

A. T. od września do listopada 2014 r. wykonywał w ogrodzie pozwanej prace ogrodnicze. Na przełomie września i października 2014 r. był świadkiem kilku rozmów telefonicznych, po których pozwana była bardzo zdenerwowana. Przy kolejnej rozmowie pozwana włączyła telefon na tryb głośnomówiący. Powódka mówiła, że pozwana ma się zgłosić do notariusza i oddać wszystko co ukradła. Powódka kierowała do pozwanej epitetami i wulgaryzmy, mówiła że jest złodziejką i k...wą. (zeznania świadka A. T. – k.126, czas nagrania 02:50:58-02:57:44)

K. C. – sąsiad powódki, który prowadzi sklep, czasem przywoził powódce i jej mężowi zakupy. Powódka mówiła mu, że nie ma kto jej przywieźć zakupów. Powódka czasami płaciła za zakupy z opóźnieniem. (zeznania świadka K. C. – k.123 odwrót, czas nagrania 00:57:19-01:01:03)

W 2014 r. powódka pożyczała pieniądze od Z. J., w kwotach 50-100 zł, mówiła że nie ma na życie i leki. (zeznania świadka Z. J. –k.123 odwrót, czas nagrania 00:35:57-00:39:40)

W terminie 8.09.-19.09.2014 r. powódka korzystała z rehabilitacji w D. (pracowni) Fizjoterapii w (...) Szpitalu (...). (zaświadczenie –k.13)

Jesienią 2014 r. albo na początku 2015 r. B. K. udzielała pomocy powódce: podawała jej leki, powódka nie mogła wstać z łóżka, miała bardzo wysokie ciśnienie i problem z kolanem. Mówiła, że dzwoniła do pozwanej, ale pozwana nie przyjechała. B. K. została z powódką do czasu przyjazdu jej syna G.. Powódka narzekała, że nie ma żadnej pomocy ze strony córki. Mąż powódki był wówczas w domu. (zeznania świadka B. K. –k.123, czas nagrania 00:20:53-00:26:36)

W ostatnim czasie powódce nie brakowało pieniędzy na życie, nie potrzebowała pomocy finansowej od córki. (zeznania powódki K. P. –k.230, czas nagrania 01:26:56)

Pozwana nie groziła matce śmiercią ani mafią. Nie zlecała nikomu pozbawienia życia powódki. Nie groziła powódce wyrzuceniem z domu. Nie żądała od rodziców pieniędzy za zajmowanie domu w B.. Powódka dzwoniła do pozwanej kiedy miała do niej pretensje, po to żeby wyzywać ją przez telefon. (zeznania pozwanej M. J. –k.230, czas nagrania 01:34:26-01:39:50)

W dniu 17 grudnia 2014 r. powódka skierowała do pozwanej oświadczenie o odwołaniu darowizny dokonanej w dniu 27 stycznia 2000 r. Powódka zażądała- w terminie do dnia 30 grudnia 2014 r.- zwrotnego przeniesienia na nią własności nieruchomości położonych w B. i w S., które w dacie złożenia oświadczenia pozostają własnością pozwanej. Powódka podała, że powodem odwołania darowizny jest rażąca niewdzięczność wobec powódki przejawiająca się życzeniem jej śmierci, straszeniem „mafią”, grożeniem powódce pozbawieniem życia i wyrzuceniem z domu „pod most”, znieważaniem powódki, w tym słowami wulgarnymi, odmową udzielenia pomocy po urazie stawu biodrowego i kolana, niepłaceniem należności za ogrzewanie i energię elektryczną w domu, w którym powódka zamieszkuje korzystając ze służebności, kierowanie w stosunku do powódki żądań zapłaty za korzystanie z domu. (pismo –k.11-11 odwrót, potwierdzenie odbioru –k.12)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dowodów. Ocena dowodów zostanie zawarta w ramach rozważań prawnych.

Sąd zważył co następuje:

Stosownie do treści art. 898 par. 1 KC, darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności. Zgodnie z treścią art. 898 par. 2 KC zwrot przedmiotu odwołanej darowizny powinien nastąpić stosownie do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu.

Ustawodawca nie sprecyzował pojęcia „rażąca niewdzięczność”, gdyż jest to niemożliwe z uwagi na zróżnicowane sytuacje życiowe, posłużył się natomiast formułą ogólną, pozostawiając sądowi ocenę na podstawie konkretnych okoliczności sprawy. Według ugruntowanego w orzecznictwie stanowiska za „rażącą niewdzięczność” przyjmuje się świadome naruszenie podstawowych obowiązków ciążących na obdarowanym względem darczyńcy, krzywdzące darczyńcę (zob. wyrok SN z 22.03.2001 r., V CKN 1599/00, LEX). Pod pojęcie rażącej niewdzięczności podpada więc tylko takie zachowanie obdarowanego, które polega na działaniu lub zaniechaniu, skierowanym bezpośrednio lub nawet pośrednio przeciwko darczyńcy z zamiarem nieprzyjaznym i nacechowane jest złą wolą obdarowanego. Chodzi tu przede wszystkim o popełnienie przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub czci albo mieniu darczyńcy oraz o naruszenie przez obdarowanego spoczywających na nim obowiązków wynikających ze stosunków osobistych (rodzinnych) łączących go z darczyńcą. O rażącej niewdzięczności nie ma więc mowy, gdy obdarowany dopuszcza się wobec darczyńcy działań godzących w jego dobra, ale czyni to nieumyślnie, a nawet umyślnie, lecz działania te nie wykraczają poza ramy zwykłych konfliktów życiowych (rodzinnych) w określonym środowisku (zob. wyrok SN z 5.10.2005 r., II CKN 280/00, LEX). Innymi słowy mówiąc, wyłączone są krzywdy czy przykrości wyrządzone w sposób niezamierzony, popełnione w uniesieniu czy rozdrażnieniu, zwłaszcza wywołane zachowaniem się darczyńcy. Rażąca niewdzięczność nie musi polegać tylko na działaniu na szkodę darczyńcy, ale może sprowadzać się także do jego zaniedbania, bądź zaniechania udzielenia mu należytej pomocy (zob. wyrok SN z 29.09.1969 r., I CR

458/69, OSN 1970 r. poz. 137). Zachowanie rażąco niewdzięczne nie musi być zachowaniem sprzecznym z prawem, wystarczy naruszenie obowiązków rodzinnych, czy też nawet naruszenie godności osobistej ze świadomością tego (zob. wyrok SN z 15.06.2010 r., II CSK 68/2010, LEX). Zawsze zachowanie obdarowanego musi być niewłaściwe w odczuciu społecznym, zasługujące na napiętnowanie, wysoce nieetyczne, sprzeczne z funkcjonującymi utrwalonymi zwyczajami, niemoralne, wręcz oburzające. O tym, czy postępowanie obdarowanego przedstawia się jako rażąca niewdzięczność, rozstrzyga ostatecznie sąd.

Należy podkreślić, że udowodnienie istnienia powyższych przesłanek odwołania darowizny obciążało na zasadzie art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c. powódkę, która była reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika. Zgodnie z obowiązującymi przepisami to strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne, sąd ma jedynie możliwość, a nie obowiązek dopuszczania dowodów z urzędu (art. 232 k.p.c.).

Należy podkreślić, iż z uwagi na treść art. 899 par. 3 KC, jak i ramy czasowe zakreślone w pozwie, przedmiotem oceny w niniejszej sprawie mogą być jedynie relacje pomiędzy stronami w okresie od 17 grudnia 2013 r. do 17 grudnia 2014 r. Wszelkie dowody dotyczące wcześniejszego i późniejszego okresu czasu zaproponowane przez strony nie były wobec tego brane pod uwagę przy ustalaniu stanu faktycznego, nie mogą być też brane pod uwagę przy dokonywaniu oceny prawnej.

Zdaniem Sądu, całość materiału dowodowego zebranego w niniejszej sprawie nie daje podstawy do przyjęcia, że w okresie wskazanym w pozwie, pozwana jako obdarowana dopuściła się rażącej niewdzięczności wobec powódki.

Z ustaleń faktycznych wynika, że istotnie relacje między stronami od pewnego momentu są złe i obie strony zachowywały się niewłaściwie w stosunku do siebie (choć, o czym będzie mowa dalej, nie zostały udowodnione takie zachowania pozwanej w okresie objętym pozwem). W tym miejscu należy powołać się na orzecznictwo odnoszące się do zachowania wobec siebie darczyńcy i obdarowanego. Z orzecznictwa w tej kwestii wynika, że to czy darowiznę można odwołać zależy nie tylko od zachowania obdarowanego, ale także darczyńcy. Pojęcie „rażącej niewdzięczności” wymaga analizy motywów określonych zachowań obdarowanego, w tym zwłaszcza tego, czy zachowania te nie są powodowane, czy wręcz prowokowane przez darczyńcę. Pojęcia „rażącej niewdzięczności” nie można interpretować w oderwaniu od postawy obu stron umowy. Analizując, czy doszło do rażącej niewdzięczności obdarowanego nie można pomijać przyczyn konfliktu między stronami. Dopiero poznanie przyczyny zachowania obdarowanego umożliwia sformułowanie właściwego osądu, czy i na ile zachowanie obdarowanego może być uznane za nieusprawiedliwione. (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 8 lutego 2006 r. VI ACa 872/05, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 20 września 2013 r. I ACa 390/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 24 lipca 2013 r. V ACa 358/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 22 maja 2013 r. I ACa 117/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 21 maja 2013 r. I ACa 46/13)

W wyroku z dnia 15 lutego 2012 r. (I CSK 278/11) Sąd Najwyższy wyraził następujący pogląd, znajdujący zastosowanie w okolicznościach niniejszej sprawy, stwierdzając: „Zachowaniu obdarowanego względem darczyńcy nie można przypisać cech rażącej niewdzięczności, jeśli źródłem konfliktów i awantur między stronami były nie tylko naganne zachowania obdarowanego, ale również działanie darczyńcy.”

Niezależnie jednak od powyższego orzecznictwa, odnosząc się do poszczególnych zarzutów sformułowanych w pozwie należy stwierdzić, że nie znajdują one odzwierciedlenia w zgromadzonym materiale dowodowym, w tym również w zeznaniach świadków powołanych przez stronę powodową.

Zarzuty życzenia powódce śmierci, straszenia ją „mafią”, grożenia powódce pozbawieniem życia i wyrzuceniem z domu nie zostały w należyty sposób udowodnione. Jedynym dowodem na zaistnienie powyższych zachowań pozwanej są zeznania powódki, którym Sąd odmówił w tej części waloru wiarygodności. Zeznania te nie znajdują potwierdzenia w pozostałym materiale dowodowym. Żaden ze świadków powołanych przez powódkę nie potwierdził, aby był bezpośrednim świadkiem takich zachowań pozwanej w okresie objętym pozwem. Świadców powołani przez powódkę posiadali wiedzę jedynie z relacji samej powódki, co musi wpływać negatywnie na ocenę wiarygodności zeznań powódki, jako jedyne dowodu na sporne okoliczności. Bezpośredniej relacji na temat stosunków stron w

spornym okresie czasu nie byli w stanie przekazać nawet członkowie najbliższej rodziny stron. I. C. (siostra powódki) od grudnia 2013 r. nie była w B., nie widziała się z powódką, mieszka w G.. G. P. (syn powódki i brat pozwanej) nie był świadkiem żadnego spotkania stron od grudnia 2013 do grudnia 2014 r. Znaczące jest, iż powódka nie zgłosiła dowodu z zeznań świadka, swojego męża F. P., a nawet oponowała (przeciwko rzeczywiście spóźnionemu) wnioskowi pozwanej o przesłuchanie tego świadka. Oświadczenie F. P. znajdujące się na k.205, wobec nie poparcia go zeznaniami świadka ma jedynie walor dokumentu prywatnego w rozumieniu art. 245 KPC. Zeznania powódki, poza ogólnikowym powtarzaniem zarzutów z pozwu, nie zawierają żadnych szczegółów co do czasu, miejsca i okoliczności rzekomych zdarzeń, z których powódka wywodzi swoje roszczenie. Powódka nie potrafiła nawet podać daty zdarzenia, kiedy to na terenie nieruchomości miał pojawić się zabójca działający na zlecenie pozwanej. Jest całkowicie niewiarygodne, aby powódka nie zapamiętała daty tak niezwykłej sytuacji. Nawiasem mówiąc, zdarzenie to nie zostało wskazane jako podstawa odwołania darowizny, co tym bardziej podaje w wątpliwość fakt jego zaistnienia. Wobec powyższego zeznania powódki w zakresie rzekomych zachowań pozwanej mających nosić znamiona rażącej niewdzięczności, Sąd uznał za niewiarygodne.

Odnośnie zarzutu znieważania powódki słowami wulgarnymi, również brak jest dowodów na tego typu zachowania pozwanej w okresie objętym pozwem. Wskazać jednak trzeba, że chociażby z zeznań świadka G. P. wynika, że wcześniej w sytuacjach konfliktowych słowa powszechnie obelżywe zdarzało się kierować zarówno powódce do pozwanej, jak pozwanej do powódki. Świadek A. T. zeznał natomiast, że w rozmowie telefonicznej, której był świadkiem, to powódka obrażała i wyzywała pozwaną.

Nieudowodniony pozostał zarzut odmowy udzielenia pomocy powódce po urazie stawu biodrowego i kolana. Nie zostało udowodnione, ani że powódka zwracała się do pozwanej o pomoc, ani że pozwana odmówiła.

Odnośnie kwestii płacenia należności za ogrzewanie i energię elektryczną w domu, w którym zamieszkuje powódka, korzystając ze służebności należy stwierdzić co następuje. Faktycznie pozwana w spornym okresie nie uiszczała wprost opłat za ogrzewanie i prąd. Zakupiła jednak piec centralnego ogrzewania i dostarczyła wiklinę na opał, realizowała więc w ten sposób obowiązek ogrzewania domu wynikający z umowy darowizny. Jeżeli chodzi o opłaty za energię elektryczną to pozwana odstąpiła od dochodzenia od rodziców zwrotu kosztów procesu zasądzonych w sprawie I C 924/08 w niebagatelnej kwocie 7.253 zł. Powódka z mężem mogli więc przeznaczyć zaoszczędzone w ten sposób pieniądze na pokrycie opłat za energię elektryczną. Dodatkowo należy zauważyć, że powódka prowadzi na nieruchomości (bez zgody pozwanej) działalność gospodarczą. Na nieruchomości jest tylko jeden licznik elektryczny, zliczający łączne zużycie prądu zarówno do celów mieszkalnych rodziców pozwanej, jak prowadzonej przez powódkę działalności gospodarczej. Zobowiązanie pozwanej wynikające z umowy darowizny nie obejmuje natomiast pokrywania kosztów energii elektrycznej zużytej dla potrzeb działalności gospodarczej powódki.

Zarzut kierowania w stosunku do powódki żądania zapłaty za korzystanie z domu nie znajduje potwierdzenia w materiale dowodowym.

Wobec powyższego brak jest podstaw do uznania, że zachowanie pozwanej nosiło znamiona rażącej niewdzięczności w rozumieniu art. 898 KC, co skutkowało oddaleniem powództwa.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 KPC. Powódka, jako strona przegrywająca proces jest zobowiązana pokryć poniesione przez pozwaną tj. koszty zastępstwa procesowego w wysokości odpowiedniej do wartości przedmiotu sporu oraz koszty opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.